כח: הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

אכסדרה תבנית אולם. אף על גב דאולם היה בו ד' ממילות כדתנן במסכת מדות (פ"ד מ"ו) וכרים גמרא דעירובין (דף כ.) מיימי לה פתחו של אולם גובהו מ' אמה ורחבו עשרים אמה וחמש אמלמרגלות של [1] מילא היו על גביו ואכסדרה אין לה אלא ג' דפנות כדמוכח בסמוך מפני מה נגרא העולם בה' מפני שדומה לאכסדרה ועוד אמרינן בפ' לא יחפור (נ"ב כה.) עולם לאכסדרה הוא דומה ורוח לפנים מיה מסובבת מ"מ מחמת שפתח אולם רחב וגבוה מאד ולא היו לו דלתות דומה לאכסדרה שגראה כפרין בלא אחד. מ"ר:

שפודים של ברזל. קרי להו שפודים מפני שלא היו כה גביעים כפתורים ופרחים כדאמרי' לעיל בלה זהב ולא גביעים כפתורים ופרחים. מ"ר: **גובהה** של מנורה י"ח **טפחים**. יש לאומרים בסם ר"ת דנפקא ליה לבנה מסיפיו שאינו הסולמן לעורך לחם הפנים שהיו גובהן י"ח טפחים והמנורה היתה להאיר על הסולמן וגרלה הלא אמר ר"מ דבר זה מעולם דהא קניפים כנגד לחם הפנים ולקמן בפ' שתי הלחם (דף לו.) אמרינן דלר' מאיר מקדש שולחן י"ב טפחים למעלה ולר' יהודה ט"ו לבד (מרגלי) הסולמן אמה ותני. מ"ר: **וטפח** שבו היה גביע **בפתור** ופרח. יש תימה למה היה מגובה מגאר גביעים כפתורים ופרחים שהיה לכל אחד טפח ולג' אלו לא היה כי אם טפח. מ"ר: אכן

אלא. [2] אתי האי לך לר' ר"ד בשמעתא דמסי' יומא לך משלך אי למ"ד ד' [3] כגיכול אם היה אפשר להיפטר לגבו בשל יחיד בשלך דיימי רוצה יותר משלהם ה]: **שאני כאם.** גבי מצוכות דאמר קרא לך לך תרי זימני: **כען.** כדיל דמתרגמינן [במדבר לא] **גסטרון.** [1] לייטו"ן. ל"א מיט"ל: **מאי דעבד.** דקאמרת דרבי יוסי ברבי יהודה מכשיר בשל [1] כעין ופסל בשל עץ: **א"ל.** רב פפא לרב יוסף בין ה] למר ובין למר רבי יוסי בר"י יוסי בר"י כלאי ופרטי דרשי כלל אחד ונעבד לא: **א"ל.** רב יוסף לרב פפא סמי דידך הסר משנתך אמתה שונה דר' יוסי פוסל[1] בשל עץ ורבי (א) [2] נמי מכשיר בשל אבר וכעין: **ועשית מנורה כלו.** דמשמע מכל דבר: **של חרס.** שהוא פחות מכל הכלים ואינו ראוי אפילו למלך בשר ודם: **לא ס"ד.** [1] דהוי דידך מתרלא דאמר ר' יוסי פוסל בשל עץ: **אין לו זהב.** למנורה: **שבנים היכל.** למדת אורך ורוחב וקומה שאתה דומה לו בשלשתן: **אכסדרה.** אין לה מחיצה רביעית וכן אולם: **כנגד אולם.** א] שהיה רוחבו [עשרים וגובהו מ"רבעים] כדאמרינן בשמעתא קמייתא דעירובין (דף כ.): **אבל עושה.** [2] המנורה של חמשה או של ששה קנים או של שמונה [3] לאינו דומה למנורת מקדש ששם היה שבעה קנים: **ושל שבעה קנים לא יעשה ואפילו של שאר מיני מתכות.** שאינו [1] זהב משום דדומה לשל מקדש אף הוא כשר בשאר מיני מתכות: **אף של עץ לא יעשה.** שהרי הוא כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי [2]: **בכעץ.** כדיל אשטיי"ן: **משמיה דשכא.** משום זקן אחד: **הרגלים** [3] **והפרח.** מתחת שלשה טפחים. פרח ליורין שחוקקים הלורפים זהב בעומק במנורות וכלים: **וטפחיים חלק.** בלא שום צורה הרי ה': **וטפח שבו.** מגד אחד של מנורה גביע ומגד שני כפתור פומ"ל ומגד [1] שני[2] פרח וזהו אחד מן הגביע וכפתורים ופרחים שבגוף אמצע של מנורה דכתיב ומנורה ארבעה גביעים משוקדים כפתוריה ופרחיה[3] ולרשין לקמן [נט.] כפתוריה תרי ופרחיה תרי לגד אותן (ד') שבכל קנה וקנה וטפחיים חלק הרי ח' וטפח כפתור הרי ט': **ושני קנים יוצאים.** מן הכפתור אחד אילך כו': **שבכן[1] שלש גביעים כפתור ופרח.** [2] שלא היו בגוף המנורה אלא תרי כפתוריה ותרי פרחים דכתיב [3] ואחד (אחד) פרח אוקימנא בטפח הסמוך לטפחיים חלק הראשונים: **אלכסנדרים.** שנעשה באלכסנדריא של מצרים ואורזין וכרים הן וקרויים מדרגי"ם: **תפוחי הכרתיים.** מקום: **פרחי העמודים.** ליורין שמציירין בעמודים: **ונמצאו גביעים כו'.** מפרש לקמן: תמני

אלה ג] ומלא מיעט מעט מעט חרם והכי מפרש לה במתנות (שם). כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי. עפשוס במקדש של עץ לאחר שטימאו יוונים את ההיכל ונטלו כל כלי וגבורה יד בית המחמולאי ונגמרה (עבודה זרה מג.) כשנגרה ידם על היוונים והטיפלום מידיהם וטימאו את המקדש ויהי אחר הגאולה ולא יכלו לעשותה של זהב (ראש השנה כד.). **משם ראיה.** כתמרים (סוכה כח.). **וחיפום בבעץ.** בדיל (ע"ז שם). **הרגלים והפרח.** הוא הפרח המחוד ביניך שנאמר (במדבר ח) עד ירכה עד פרחה **וטפח** שבו גביע. מהתרגנה נגעיים. וכפתור ופרח. משני כפתוריה ושני פרחים הלמוריה בתורה עצמה, שנאמר משוקדים כפתוריה ופרחיה, למדנו שהיה בקנה שני כפתוריה ושני פרחים לגד מן הגד. כפתוריה שהקנים נמשכין מתוכן שנאמר ויכפתר תחת שני הקנים וגו' אלה ח' ולא ח' ואחרונה כפופה של מנורה שהקנים יוצאים עם ג' הגביעים פרחים תשעה. **שם לשם הקנים,** שנאמר בקנה אחד כפתור ופרח וג' בשם הקנים וג' בגוף של מנורה שהקנים יוצאים מהם וכ' עוד נאמרו בתורה, שנאמר משוקדים כפתוריה, ומיעוטו כפתורים שנים, הלחד למעט אלא סיכך והאחד בג"ע העליונים עם ג' הגביעים פרחים תשעה. **שם לשם הקנים,** שנאמר בקנה אחד כפתור ופרח וג' לפנים, שנאמר משוקדים כפתוריה ופרחיה ומיעוטו פרחים שנים ואחד האמור בפרשת בהעלתך עד ירכה עד פרחה (שם כה לה). **גבע.** הן כמין כיסות שעושין מגיגיות פרוסים וקנרים וקורין לסם מדרינ"ם ואלו עשויין מהשב וכולנון דומלון מכל קנה וקנה כמין שנתן בהם הכתוב אלא היו בה אלא בפתר. כמין תפוחים עגולין בגיב נולטין בפיכות הקנה הלמלעי כדרך שעושין לגורות שלפני הפרס וקורין לסם פומל"ם ופרח. ליורין עשויין בה כמין פרחים (שם כה לא). **ושני קנים יוצאין ממנו.** לכאן וכלכאן נמשכין ועולין עד כנגד נוכחה של מנורה שהיא קנה הלמלעי דומלון מתוך קנה הלמלעי זה לתעלה מזה, הלחתון אחרון ושל מעלה קצר הימנו ויהעליון קצר הימנו ויהעליון שיה לנוכחו של קנה הלמלעי שמתנו יוצאים הששה קנים. (שם כה לב).

עין משפט נר מצוה

צו א ב ג ד מי' פ"ח מהלכות בית הבחירה הלכה יח:
צז ה ו מי' סס פ"ז הלכה י:
צח ז מי' סס פ"ח הלכה יט:
צט ח מי' סס פ"ט הלכה י:
ק ט מי' סס הלכה ט:
י (מי' סס הלכה ג ופכ"מ בהל"מ):
קא כ מי' סס הלכה ג:

מוסף רש"י

כגיכול בשלך אני רוצה. אמי שמעתי, אם היה ליטור יטול להתכפר בשל יחיד משלך הייתי רוצה, ואני אומר לפי שהבר קשה הוא לומר שהקב"ה קץ בהתל לומר כגיכול לומר על כרחיטו יאמר כן כלאלו אפשר לומר כן, וכן כל כגיכול שבתש"ס (יומא ג.). **במאי קא** מפלגי, רבי דריש בללי ופרטי ור"י בר"י דריש ריבוי ומיעוטי. יש שדרשון את הטורה בכלל יפרט רש שדרשון לומה בעמת רבי ומיעוטו, כדרשה בכלל ופרט משמע ליה פרט הכא אחר הכלל פירוטו בא מלא הלכך בלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט ואפילו הדברים הדומים לפרט אין נדונין עמו לפי שהוא פירוטו, מהו בלל הבלל למעלה וה שאני אומר לך עכשיו אלא יתר, וכי אחר בלל אני אחר בפרט בא להוסיף עליו ודיין אם תוסיף עליו את הדומים לו הלכך לא אתה דן על ידי בלל בלאחרון אלא דברים הדומים לפרט שלא נאמרו מתחילה, והדומה בריבוי ומיעוט לא משמע ליה פרט הכא אחר בלל פירוטו בל בלל דומיא אין בכלל אלא מה שבפרט, אלא מסוס דבלל קמא נתרבה בכל המשמע אחי פרטא בתרלה לאמעוטי ממשמעותיה, יכי הדר אתי ריבוי אחרינא בהדיה אחני לרבות אם מילי דאלו דברים שהן כגון בפרט לא אלעזרך אלא אמעטינו לו מתיעוטא, וכבר אחר בהדיה בפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מה.) נגי בל הנפקלין נתלין, דתמלן דברים ריבוי ומיעוטי משמע ליה בריבוי ומיעוטו לחדיים בלא ריבוי לאחרון בל הדומין לפרט (סוכה נ.). **מיעוט של חרס.** דע"ל מיעוטו לאמעוטי אחא אתו הרחיל לאחמעט שאף הוא כן בכל (שם). **לא יעשה אדם בית תבנית היכל.** בלבנו ובאמו ובזמנו ובשער מדת פתחיו, אבל אם נשתנה במקלת מותר (עבודה זרה מ.). אבל עושה מגדרה של חמש. נרות ושל ששה ושל שמונה שאינו דומין לשל מקדש, ושל ששה לא יעשה שהיא כשל מקדש, ואפילו של אבר אחר מיני מתכות שאף הוא אינ"ם שאינה של אבר כשרה בחקדש מלבד אפרו ומלבד אבל עץ שרי לאחוב כשרה בחקדש (שם). **ואפילו משאר מיני מתכות.** לפי שהיוצא הכן כשירה לפנים כדאיתא ובפרק מעורב כלל אחר פרט מקשה מעשה חזר ובלל מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת (ראש השנה כד.). **אף של עץ לא יעשה.** שבילא הם כשרה לפנים דל' יוסי בר' יהודה דרש ליה לקרא בריבוי ומיעוטי מלי רבי רבי כל מילי ומלי מיעוטי מעט מעט חרם והכי מפרש לה במתנות (שם). **כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי.** עפשוס במקדש של עץ לאחר שטימאו יוונים את ההיכל ונטלו כל כלי וגבורה יד בית המחמולאי ונגמרה (עבודה זרה מג.) כשנגרה ידם על היוונים והטיפלום מידיהם וטימאו את המקדש ויהי אחר הגאולה ולא יכלו לעשותה של זהב (ראש השנה כד.). **משם ראיה.** כתמרים (סוכה כח.). **וחיפום בבעץ.** בדיל (ע"ז שם). **הרגלים והפרח.** הוא הפרח המחוד ביניך שנאמר (במדבר ח) עד ירכה עד פרחה **וטפח** שבו גביע. מהתרגנה נגעיים. וכפתור ופרח. משני כפתוריה ושני פרחים הלמוריה בתורה עצמה, שנאמר משוקדים כפתוריה ופרחיה, למדנו שהיה בקנה שני כפתוריה ושני פרחים לגד מן הגד. כפתוריה שהקנים נמשכין מתוכן שנאמר ויכפתר תחת שני הקנים שבתוכן אלה ח' ולא ח' ואחרונה כפופה של מנורה שהקנים יוצאים עם ג' הגביעים פרחים תשעה. **שם לשם הקנים,** שנאמר בקנה אחד כפתור ופרח וג' בשם הקנים וג' בגוף של מנורה שהקנים יוצאים מהם וכ' עוד נאמרו בתורה, שנאמר משוקדים כפתוריה, ומיעוטו כפתורים שנים, הלחד למעט אלא סיכך והאחד בג"ע העליונים עם ג' הגביעים פרחים תשעה. **שם לשם הקנים,** שנאמר בקנה אחד כפתור ופרח וג' לפנים, שנאמר משוקדים כפתוריה ופרחיה ומיעוטו פרחים שנים ואחד האמור בפרשת בהעלתך עד ירכה עד פרחה (שם כה לה). **גבע.** הן כמין כיסות שעושין מגיגיות פרוסים וקנרים וקורין לסם מדרינ"ם ואלו עשויין מהשב וכולנון דומלון מכל קנה וקנה כמין שנתן בהם הכתוב אלא היו בה אלא בפתר. כמין תפוחים עגולין בגיב נולטין בפיכות הקנה הלמלעי כדרך שעושין לגורות שלפני הפרס וקורין לסם פומל"ם ופרח. ליורין עשויין בה כמין פרחים (שם כה לא). **ושני קנים יוצאין ממנו.** לכאן וכלכאן נמשכין ועולין עד כנגד נוכחה של מנורה שהיא קנה הלמלעי דומלון מתוך קנה הלמלעי זה לתעלה מזה, הלחתון אחרון ושל מעלה קצר הימנו ויהעליון קצר הימנו ויהעליון שיה לנוכחו של קנה הלמלעי שמתנו יוצאים הששה קנים. (שם כה לב).

מסורת הש"ס

א) יומא נ.; ב) סוכה נ.: סוטה יד.; ג) [סוכה שם]. ד) ר"ה כד. ע"ז מב.; ה) [שבת כט: ומ"ק]. ו) [מי' פרחמן יתר על עניין פרחן ערך תפוח וגרס למה הן דומין לשפוחי הכרתיים ועי' לקמן סב. על הגליון מש"ס]. ז) כ"ל מכסיר. ח) שלמי. ל"ק. ט) [שמות שם]. י) והיו בגוף המנורה ד' נגעיים ותרי כפתורים ותרי פרחים כו' כל"ל. ל"ק. כ) ל"ל ותר כפתור ותר פרח ותר נגעיים לוקימנא. ל"ק. ל) ל"ל מילה.

תורה אור השלם

1. עשה לך שתי חצוצרות כסף מקשה תעשה אתם והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות:
במדבר י כ
2. בָּעֵת הַהִוא אָמַר יְיָ אֵלַי פְּסֹל לְךָ שְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וְעֲלֵה אֵלַי הָהֱרָה וְעָשִׂיתָ לְךָ אָרוֹן עֵץ:
דברים י א
3. וְעָשִׂיתָ מְנֹרַת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה תֵּעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה יְרֵכָהּ וְקָנָהּ גְּבִיעֶיהָ כַּפְתֹרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמֶּנָּה יִהְיוּ: שמות כה לא
4. וּבַמְּנֹרָה אַרְבָּעָה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים כַּפְתֹרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ: שמות כה לד
5. שְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד כַּפְתֹר וָפָרַח וּשְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד כַּפְתֹר וָפָרַח כֵּן לְשִׁשֶּׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים מִן הַמְּנֹרָה: שמות כה לו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מ"ל רב יוסף וכו' ורבי לפי משנתו נמי מכסיר:

לעזי רש"י

לישו"ן [לשורו"ן]. פליו. מיט"ל. פחתה.
אישטיין. כדיל.
פומ"ל [פומי"ל]. גולה (קישוט לפרנס).
מדרנ"ם [מדרינ"ם].
כוסות עשויות עץ מנויד.

שיטה מקובצת

א) יוסף דאמרי לה רב ספא בריה דרב יוסף קמיה דרב יוסף: ב) אכסדרה כנגד אולם. פתוך פרש"י משמע דמתיצות היה באולם ואינו כן אלא י"א אמות היה לפני ההיכל כמורת שלא היה בהן שום דבר ולפנים היה תוספה גבוה מאה אמה וארכה מאה אמה מצפון לדרום ודיה עובדת אותה תוספה ש"ו אמה לדרום ומ"ו לצפון יותר על רוחב ההיכל והתאים והמסיבות והן בית הטליפות מקום לגנוז שם הסכיגים ובאמצע היה פתח נובהו ארבעים אמה ורוחבו כ' אמות כדאיתא בשמעתא קמייתא דמסכת עירובין: ג) אלא דאתי להכי (דאי לן) הס"ד ומה"ד אי למ"ד: ד) למ"ד בכיגיל משלך אני רוצה אם: ה) משלהם ודאי שלוגתא בריש מס' יומא: ו) ביסטרון ליסטרון ל"א מיט"ל תיבת ליישן נמחק: ז) בשל אבר ופסל. ח) בין מר ובין מר. ט) ורבי פוסל בשל אבר מקמי דידי ספר משנתי שאני שיגה דרבי יוסי מכשיר בשל עץ ורבי מכשיר נמי בשל: י) דתהרי דידך מתרצא דאמרת דרבי יוסי. יא) כגנד אולם שיהא דומה לו בשלשתן: יב) עושה הוא מנורה. יג) שמנה שהרי אינו. יד) שאינו של זהב: טו) תשכנואי למקדש הס"ד: טז) הרגלים מתחת והפרח עליהן שלשה טפחים: יז) שלישי פרח: יח) שבהן גביעים כאותן שלשה טפחים היו ג' בגביעים מהגר ארבע דכתיב ומנורה ארבע גביעים וכפתור אחד ופרח אחד ולא היה בגוף הראשון נמחק: יט) ופרחיה ותר כפתור ותר פרח אוקימנא:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com